



**ישיבת המתמידים "מאור שרגא"  
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א  
רמת ויז'ניץ חיפה**

בס"ד

טבת תשפ"ב

**פרשת "וארא"**

"וארא אל אברהם" וכו' (וי ג'). רש"י: אל האבות. לכאורה מה מוסיף רש"י על הפסוק? אלא מכאן למדים כי צריך להאמין באמונה שלימה שבכל דור ודור יש צדיקים, והאומר כי צדיקים הראשונים היו צדיקים ולא עתה - אין לו אמונה אפילו בהשי"ת. כמובא (שמו"ר): "ויאמינו בד' ובמשה עבדו", אם במשה האמינו גם בד' לא כ"ש? אלא לומר לך כל המאמין בצדיקים ועבדי ד' כאילו מאמין בהקב"ה. וא"כ צריך להאמין גם עתה בצדיקים. וזה רמז ברש"י: מי שאומר "וארא אל האבות" אשר האבות הם הדורות הראשונים היו צדיקים ולא עתה, אזי "ושמי ד' לא נודעתי להם" האנשים האלו אין להם אמונה גם בד', כי צריך להאמין בצדיקים שהם בימיהם. (עטרת ישועה)

\*

"ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה" (וי ט'). לכאורה קשה, הרי כתוב (ד' ל"א) "ויאמן העם"? אלא הכוונה שבני ישראל לא רצו לקבל אמונה הבאה ע"י קוצר רוחם ועבודה קשה ששעבדם פרעה, אלא רצו באמונה מתוך הרחבת הדעת וכ"ט, וזה שנאמר: "ולא שמעו אל משה" לא רצו לקבל האמונה מפי משה, "מקוצר רוח ומעבודה קשה" משום שבאה באופן כזה של קוצר רוח ועבודה קשה, והם רצו אמונה הבאה ע"י השפעת כל טוב. (מקור ברוך)

\*

"ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה" (וי ט'). מדוע לא שומעים לצדיק - "מקוצר רוח" שמקצרים בעיני רוחניות, "ומעבודה קשה" על כל דבר יש להם קושיות. (אמרי חיים)

\*

"ומשה בן שמנים שנה ואהרן בן שלש ושמנים שנה בדברם אל פרעה" (ז' ז'). לכאורה לאיזה צורך הזכיר כאן שנותיהם של משה ואהרן? אלא לומר לנו כי בעת שיש צורך לקום ולמרוד בַרְשֵׁע - לא הצעירים הם היוצאים בראש, אלא דוקא הזקנים נושאים דגל המרד נגד הרשעות. (כ"ק מרן אדמו"ר הקוה"ט בעל "חכמת אליעזר" זללה"ה)

\*

"השכם בבוקר והתיצב לפני פרעה" (ח' ט"ז). "השכם בבוקר" - בשעה שאדם משכים בבוקר לעבודת קונו, "והתיצב לפני פרעה" - יש בכוחו להתייצב ולעמוד במלחמה עם פרעה (היצה"ר) ולהכניעו. (ברכת יוסף)

\* \* \*

**"ויאמר ד' אל משה אמור אל אהרן" (ז' י"ט) – הכרת הטוב**

בפרשת השבוע למדנו שאהרן נצטווה לעשות לפרעה ולמצרים את מכת דם צפרדע וכינים, ומפרש רש"י (שמות ז' י"ט, ח' י"ב): לפי שהגין היאור על משה כשנשלך לתוכו לפיכך לא לקה על ידו לא בדם ולא בצפרדעים ולקה ע"י אהרן, וכן לא היה העפר כדאי ללקות ע"י משה לפי שהגין עליו כשהרג את המצרי ויטמנהו בחול ולקה ע"י אהרן, ע"כ.

לכאורה הרי הכרת הטוב זה תגמול (תשלום) – ראובן עשה טובה לשמעון, צריך שמעון להכיר את הטובה שראובן עשה עמו ולשלם לו גם טובה, אבל כאן כאשר משה הטמין את המצרי בחול הרי האדמה זה דומם, ולא עשתה כלום, וגם איננה יכולה להתבייש ולסבול אם תלקה בכינים, ומה שייך כאן הכרת טובה?

אלא ענין **הכרת הטוב** – זה מעלה בנפש האדם - הוא קבל טובה ונפשו צמאה להביע זאת שהוא מכיר בטובה שקבל, ולא מטעם שהמטיב לו צריך לטובתו של מקבל הטובה, ולפי"ז שייך הכרת טובה גם כלפי דומם כגון מים וחול.

כן אמרו חז"ל (ב"ק דף צ"ב): **בור** ששתית ממנו מים לא תזרוק לתוכו אבן.

במידה זו מצינו שהתנהג משה רבנו כלפי **חותנו** כמובא (שמו"ר פ"ד): בשעה שאמר לו הקב"ה "ועתה לכה ואשלחך אל פרעה" א"ל משה רבון העולם איני יכול, מפני שקבלני יתרו ופתח לי ביתו ואני עמו כבן, ומי שהוא פותח פתחו לחברו נפשו חייב לו... וחייב בכבודו יותר מאביו ואמו... לכן איני הולך אלא ברשותו.

כן הכיר טובה **לאנשי המקום** שגדל שם כמובא (במד"ר פכ"ב): "וישלח אותם משה" אמר הקב"ה למשה "נקם נקמת" אתה בעצמך, והוא שולח אחרים? אלא מפני שנתגדל בארץ מדין אמר אינו בדין שאני מצר למי שעשה לי טובה.

אנו מצווים להכיר טובה אפילו **למצריים** ששעבדו אותנו כמשי"כ (דברים כ"ג ח'): "לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו", ופי"ר רש"י: אע"פ שזרקו זכורכם ליאור, מה טעם? שהיו לכם אכסניא בשעת הדחק.

להתנהג במדה זו מצינו גם כלפי **חיה** כמשי"כ (שמות כ"ב ל'): "ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשליכוך אותו", ופי"ר רש"י: ללמדך שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה שנאמר "ולכל בניי לא יחרץ כלב לשונו" אמר הקב"ה תנו לו שכרו.

ואחז"ל הכופר בטובתו של חברו סופו לכפור בטובתו של הקב"ה, ולמדים זאת ממה שנאמר אצל פרעה (שמו"ר א'): "ויקם מלך חדש על מצרים" בתחילה "אשר לא ידע את יוסף", ולבסוף אמר "לא ידעתי את ד'".

אחד מטעמי **הבאת ביכורים** הוא להורות הכרת טובו ית"ש, כי כל העושר וההצלחה מפרי הארץ – מידו של השי"ת היתה זאת לנו, והמביא ביכורים מודה להשי"ת ואומר הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי ד'. (עיין דברים כ"ו ג' – רש"י: שאינך כפוי טובה)

במצות '**כיבוד אב ואם**' מובא (ספר החינוך מצוה ל"ג): משרשי המצוה שראוי לאדם שיכיר ויגמול חסד למי שעשה עמו טובה ולא יהיה נבל ומתנכר וכפוי טובה, שזה מדה רעה ומאוסה בתכלית לפני אלקים ואנשים. ויתן אל לבו כי ראוי לו לעשות לאביו ולאמו כל הכבוד וכל תועלת שיוכל, כי הם הביאוהו לעולם וגם יגעו בו הרבה יגיעות בקטנותו. וכשקיבל המידה הזאת בנפשו יעלה ממנה וילמד להכיר טובת השי"ת שהוא סיבתו וסיבת כל אבותיו עד אדם הראשון, הוציאו לעולם, סיפק צרכו כל ימיו, העמידו על מתכונתו ושלימות אבריו, ונתן בו נפש דעת ושכל... ויערוך במחשבתו כמה וכמה ראוי לו להיזהר בעבודתו ית"ש.

למדים אנו שחייבים להכיר טובה – לדומם, לחי, ולכל אדם אשר היטיב עמנו, בפרט להורים ומורים, ועל הכל להשי"ת בורא כל הנשמות וריבון כל המעשים. (באר יחיאל)

## הצפרדעים משמשות דוגמא!

אני נצטריתי להכנס דוקא לתנור... שתכנס לשם חברתי... אני אכנס לי למטה – הנוחה והרכה – וצפרדע אחת שתכנס לתנור הבוהר... אבל הצפרדעים לא נסו "להתחמק" בטענה כזאת! הן לא עשו שום חשבים וקפצו לתנורים ללא הסוס, שמחות לקדש שם שמים! ומשום כך מוכן שדניאל וחבריו יכלו ללמד מהן קל וחמר, כפי שמספר המדרש, "סיים את דבריו בעיניו נוצצות, וזאין כאן שום תמיהה!"

רחש כללי של התפעלות עבר בין הלומדים. מגיד השעור לא יכל להקליג על התרגשותו. הוא נשק לראשו של הזאטוט ואמר בחם: "מקטח אני שילד חכם זה יהיה ברכות הימים לגדול בישראל! אשרי יולדתו!"

נבואתו התקיימה במלואה. הילד הצעיר – שכבר בגיל רך התפרסם בפקחותו ובשנינותו המיתרת – היה ברכות הימים לר' יונתן איבשיץ, מגדולי המפרסמים של יחדות אשכנז. הוא כהן כרובן של קהלות אה"י (אלטונה, המבורג, ונרביסק) המפארות ונודע בגאונותו ובספריו הרבים.

בית המדרש הגדול של העירה פנטשוב היה מלא מפה לפה אף באותה שעת ערב מאחרת. היתה זו קהלה של תלמידי חכמים ולמננים מכהקים, וקול התורה נשמע בבית המדרש מרבית שעות היממה. גם עתה, כליל חרף קר וסוער, ישבה חבורה גדולה של לומדים סביב השלחנות, שקוצה בשעור ב"צין וצקב".

"המדרש שלמדנו זה עתה תמוה בעיני, נשמע לפתע קולו של אחד ממשתתפי השעור, והזכרנו את המדרש על דניאל, חנניה, מישאל וצנוריה שבחרו להצדק לגוב האריות על קדוש ד', ונשאו קל וחמר בעצמם מן הצפרדעים במצרים, במכת צפרדע, שנכנסו אף לתנורים הלוהטים בקפי המצרים: מה צפרדעים אלה, שלא נצטוו למסר את עצמן על קדוש ד', ואף על פי כן עשו זאת – קל וחמר אנחנו, שכן נצטרינו על מצות קדוש ד'! והדבר נראה לי תמוה", המשיך השואל, "הרי הצפרדעים כן נצטוו על כך! הקב"ה הזהיר את פרעה, ונשרץ היאור צפרדעים ועלו וקאו בביתך ובחדר משכבך ועל משתך ובבית עבדך... ובתנורך... אם כך – רצון הקב"ה היה שהצפרדעים תכנסנה גם לתוך התנורים! ואיך אומר איפא המדרש שהן לא נצטוו על כך?! הרי לפנינו פסוק מפרש המעיד שהן נצטוו להכנס לתנורים!"

מגיד השעור קמט את מצחו. גם בין שאר המשתתפים השתררה שתיקה. איש לא הצליח לישוב את השאלה, והתמיהה שעורר השואל נשארה בעינה.

"נדמה לי שלי יש תשובה..." נשמע מן הפנה קולו של ילד בן שמונה, שעקב בעירנות אחרי השעור. למרות גילו הצעיר נהג להשאר בבית המדרש עד שעות הערב המאוחרות ולהקשיב בענין רב לשעורי התורה של המבוגרים. הכל הפנו את עיניהם אל הילד, שמבט פקחי שכן דרך קבע בעיניו.

"האמנם, יונתן?" שאל אותו בחבה מגיד השעור, "הכה ונשמע... פתח פיך ונאירו דברך!" "הצפרדעים שנכנסו לתנורים הלוהטים והקריבו בקך את חייהן על קדוש ד' – אכן עשו זאת מבלי שנצטוו על כך במפרש!" הסביר יונתן, "הרי הקב"ה צוה עליהן להכנס למקומות שונים ומשונים: לבתים, לחדרי המשכב, למטות וכו'. כל צפרדע יכולה היתה, אלו רצתה בכך, לטען: לא

